

УДК 342.25

О.Г. Остапенко

**ЩОДО ПРАВОВИХ ПИТАНЬ
ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ САМООРГАНІЗАЦІЇ
НАСЕЛЕННЯ**

Анотація. У статті автором розглядаються проблемні питання процедури припинення діяльності органів самоорганізації населення.

Ключові слова: місцеве самоврядування, органи самоорганізації населення, припинення діяльності органів самоорганізації населення.

Аннотация. В статье автором рассматриваются проблемные вопросы, возникающие при прекращении деятельности органа самоорганизации населения.

Ключевые слова: местное самоврядування, органы самоорганизации населения, остановка деятельности органов самоорганизации населения.

Abstract. In the article the author is consider the problem in cessations of bodies of self-organizing of the population.

Key words: local self-government, cessations, bodies of self-organizing of the population.

Органи самоорганізації населення, реалізуючи свої завдання і функції, сприяють ефективному здійсненню місцевого самоврядування, оскільки виступають ланкою, найбільш наближеною до громадян – членів територіальної громади. Чинний Закон України «Про органи самоорганізації населення» визначає правовий статус, порядок організації та діяльності цих органів. Зокрема, розділ II зазначеного Закону досить детально регламентує порядок створення органів самоорганізації, але щодо процедури його припинення визначає лише підстави дострокового припинення його повноважень

(ст. 25 Закону), що тягне за собою припинення і самого органу, а також поперехово вказує на порядок його припинення (ст. 26 Закону). Так, згідно зі ст. 26 діяльність органу самоорганізації населення припиняється відповідно до Закону України «Про органи самоорганізації населення» та Положення про такий орган. Таким чином, деталізація порядку припинення діяльності органу повинна передбачатися у Положенні про певний орган самоорганізації населення. На жаль, як свідчить практика, чинні Положення про органи самоорганізації населення переважно дублюють норми зазначеного Закону.

Отже, виникає потреба у науковому дослідженні і врегулюванні порядку припинення діяльності органу самоорганізації населення, особливо якщо останній має статус юридичної особи. У наукових працях О.В. Батанова, П.М. Любченка, М.Ю. Мягченка, О.С. Орловського, В. Прошка, С. Саханенка більше уваги приділено проблемам організації й діяльності цих органів (зокрема, визначенню їх статусу, правовій регламентації діяльності, компетенції тощо). Метою статті є встановлення порядку і процедури припинення органу самоорганізації населення.

Стаття 25 Закону встановлює, що повноваження органу самоорганізації населення можуть бути достроково припинені у разі: 1) невиконання рішень сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету – за рішенням відповідної сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, яка дала дозвіл на його створення; 2) невиконання рішень зборів (конференції) жителів за місцем проживання або невиконання своїх повноважень, а також саморозпуску – за рішенням зборів (конференції) жителів за місцем проживання; 3) порушення Конституції і законів України, інших актів законодавства – за рішенням суду. Отже, припинення повноважень керівництва та членів органу самоорганізації населення пов'язано із процесом припинення діяльності самого органу. І в даному випадку таке дострокове припинення повноважень органу є формою муніципально-правової відповідальності такого суб'єкта.

Крім того, ст. 25 Закону містить таку підставу дострокового припинення повноважень досліджуваного органу як перебудова або реорганізація будинків, вулиць, кварталів, мікрорайонів, районів у містах, сіл, селищ, якщо вони пов'язані з відселенням (переселенням) жителів, які брали участь у зборах (конференції), що заснували цей орган. У такому випадку дострокове припинення функціонування органу самоорганізації є не видом його муніципально-правової відповідальності, а наслідком перепланування території, на якій мешкають жителі, які його обрали. У випадку дострокового припинення повноважень органу самоорганізації населення припиняється його діяльність.

Аналіз норм Закону свідчить, що дострокове припинення діяльності органів самоорганізації населення можливо або у зв'язку із закінченням строку діяльності органу, якщо він створювався на строк функціонування відповідної місцевої ради або на менший строк. Інші підстави й порядок припинення діяльності цього органу необхідно передбачати в його Положенні. Практика, на жаль, показує, що Положення про органи самоорганізації населення містять, як правило, лише ті підстави цього процесу, які передбачені Законом.

Так, наприклад, Положення про будинковий комітет житлового фонду територіальної громади м. Бердянська не містить ні підстав, ні порядку припинення діяльності органу самоорганізації. Лише в п. 3.3 цього документа є вказівка на можливість дострокового припинення повноважень членів органу зборами квартиронаймачів і власників житлових приміщень або зборами їх представників [2, с. 492]. Положення про будинковий комітет «Адміральський дворик» Ленінського р-ну (м. Севастополь) установлює, що його діяльність може бути достроково припинена в разі: а) невиконання ним рішень Ленінської райради або Ленінської райдержадміністрації – на підставі рішення першої; б) невиконання рішень зборів жителів будинків, які створили цей орган, або своїх повноважень, а також при саморозпуску – за рішенням зборів цих жителів; в) порушення Конституції, законів України чи інших актів законодавства – за рішенням суду; г) вибуття або добровільного виходу зі складу комітету понад половини його членів – за рішенням Ленінської райради. Дострокове припинення повноважень комітету тягне за собою припинення його діяльності. Таким чином, Положення про будинковий комітет «Адміральський дворик» Ленінського р-ну (м. Севастополь) майже повністю дублюють положення Закону.

Частина 2 ст. 26 Закону України «Про органи самоорганізації населення» передбачає, що у разі припинення діяльності органу самоорганізації населення фінансові ресурси та майно повертаються відповідній раді, що дала згоду на утворення зазначеного органу самоорганізації населення.

Ми вбачаємо за потрібне запропонувати вдосконалення розділів Положень про органи самоорганізації населення, присвячені порядку припинення діяльності цих органів. Оскільки Законом передбачається необхідність *повернення* фінансових і матеріальних ресурсів місцевій раді, яка давала згоду на його створення, можемо зробити висновок, що раді передаються лише ті ресурси, які надавалися нею для здійснення власних і делегованих повноважень органу самоорганізації. Однак фінансові кошти й майно, які передавались органу самоорганізації як внески фізичних і юридичних осіб відповідно не передаються сільській, селищній, міській чи районній у місті (в разі її створення) раді.

Існує певна проблема щодо долі фінансових і матеріальних ресурсів, які не передавалось органу самоорганізації населення місцевою радою, а належать йому на праві власності і сформовані за рахунок добровільних внесків фізичних і юридичних осіб та інших надходжень, не заборонених законодавством. На нашу думку, треба, щоб у передбаченому Цивільним кодексом України порядку в місцевих засобах масової інформації було надруковано повідомлення про ліквідацію органу самоорганізації населення і виявлення можливих кредиторів. Якщо таке майно або фінансові кошти мали цільове призначення, то за наявності відповідних вимог кредитора вони йому повертаються. Якщо ж таких вимог не було пред'явлено, загальними зборами (конференцією) громадян за місцем проживання приймається відповідне рішення про передачу такого майна або фінансових коштів у комунальну власність з урахуванням цілей, для яких його було передано.

Отже, підсумуємо наведені міркування. При аналізі норм Закону, які закріплюють порядок припинення діяльності органу самоорганізації, варто звернути увагу на те, що вони не містять процедури повернення фінансових і матеріальних ресурсів відповідній місцевій раді і порядку ліквідації досліджуваного суб'єкта. Мабуть, треба на законодавчому рівні детально передбачити (виписати) ці дві процедури, заповнивши існуючі прогалини, що ми і пропонуємо в розробленому Положенні. Загальні ж положення процедури ліквідації юридичних осіб передбачені в Цивільному кодексі України. Ось чому при визначенні порядку припинення діяльності (ліквідації) органу самоорганізації населення – юридичної особи ми пропонуємо виходити із норм Кодексу. Зокрема, рекомендується врахувати такі моменти:

1) створити ліквідаційну комісію, до складу якої включити представників місцевої ради або її виконавчого органу, органу самоорганізації, який ліквідується, та жителів відповідної території. Такий склад комісії гарантує, з одного боку, дотримання законодавства, а з іншого – недопущення зловживань (наприклад, незаконного привласнення таких ресурсів) з будь-якої сторони;

2) ліквідаційна комісія з моменту її створення наділяється відповідними повноваженнями щодо передачі фінансів і майна органом самоорганізації відповідній місцевій раді;

3) вона не припиняє своєї діяльності до моменту, поки не буде вирішено юридичну долю всього майна й фінансових ресурсів, що перебували в оперативному управлінні органу самоорганізації населення. Із цією метою комісія виявляє боржників і кредиторів органу шляхом перевірки бухгалтерської документації, інших документів та опублікування в місцевій пресі оголошення про припинення повноважень органу самоорганізації населення;

4) діяльність ліквідаційної комісії оформляється документально, підсумкові рішення підписуються всіма членами комісії.

Література

1. Закон України «Про органи самоорганізації населення» від 11 липня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 48. – Ст. 254;
2. Муніципальний рух : новий етап розвитку // Муніципальний рух в Україні – 10 років розвитку : матер. VII Всеукр. муніцип. слухань [«Муніципальний рух в Україні – 10 років розвитку»] (Бердянськ, 6–8 вересня 2001 р., м. Бердянськ). – К. : Логос, 2002. – 560 с.